Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פּרענומערירען אונד דער פּרענומעראציאָנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עמפּפאנגע דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט זיך אין פּעסט אלט-גאססע נר׳ 1. וואָהין מאן אויך דיא פּרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבע. פּרענומעראנטענזאממלער ערהאלטען 10% ראבאטט.

יידישע פּעסטער צייטונג
(מאָנטאג-אויסגאבע)

דיעזעס בלאטט ערשיינט צווייטמאל וואָכענטליך אונד קאָסטעט פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען ע. וו.
האלביעהריג 4 „ „
פיערטעל- „ 2 „ „

פיר׳ס אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולדען עסט. וועהר.
האלביעהריג 4 „ 50 קרייצער
פיערטעל- „ 2 „ 25 „

אננאָנצען:
אונד זאגענאנטע פּרייוואט-אנצייגען ווערדען מיט 10 קר. פער 6 שפּאלטיגע פּעטיט-צייל בערעכנעט.

Nr. 74, זיעבענטער יאהרגאנג — פּעסט, כ אלול ה׳ת׳ר׳ל׳ה׳. — Pest, den 20. September 1875.

אוים דעם אונגארישען רייכסטאגע.

ערסט צו ענדע דער פאָריגען וואָכע האבען דיא רייכסטאגס-זיטצונגען בעגאָננען, אינטערעסאנט צו ווערדען. דיא געגענשטענדע דער בעראטהונג וואַרען דיא דרייא אדרעססען. דער ערסטע רעדנער וואר דער נאציאָנאלע דעפּוטירטע פּאָליט, וועלכער געגען דיא רעגיערונג אונד פיר דיא אדרעססע דעם הערן מילעטיטש געשפּראָכען האטטע. —

פּאָליט זאגטע: „אים קאָניגרייכע אונגארן עקסיסטירען נור 4½ מילליאָנען איינוואָהנער, וועלכע אונגאריש שפּרעכען, אבער אין דען אונגארישען בערג-געגענדען (קארפּאטען) עקסיסטירען 2½ מילליאָנען סלאווען. אים נאָרדען עקסיסטירען פיעלע רוטהענען, אים זידען אונד אָסטען וואָהנען פיעלע ראיצען, קראָאטען אונד סלאוואָניער, 1½ מילליאָנען רומענען, וואלאכען, סערבען אונד גריעכען. דאנן וואָהנען נאָך אים לאנדע 1½ מילליאָנען דייטשע: עס ווערע דאהער אם בעסטען, ווענן אונגארן ניכט אין קאמיטאטע, זאָנדערן אין אונגארישע, סלאווישע, וואלאכישע, סערבישע אונד דייטשע פּראָווינצען איינגעטהיילט ווערע. יעדע פּראָווינץ זאָלל אין דער שפּראכע אונד נאָך דער איינגעטהימליכען ארט אונד ווייזע איהרער איינוואָהנער פערוואלטעט ווערדען. אין אונגארן זאָלל דיא אונגארישע נאציאָן ניכט פאָרהערשענד זיין, דאס לאנד זאָלל פיעלמעהר אין זאָ פיעלע זעלבסטשטענדיגע פּראָווינצען צערשטיקעלט ווערדען, וויא פיעלע נאציאָנאליטעטען עס האט.“

אלס נון הערר פּאָליט וועגען דיעזעס פרעכען וואונשעס פאָן זייטע דער אונגארישען דעפּוטירטען מעהרמאלס אין זיינער רעדע אונטערבראָכען וואורדע, קאם ער ווייטער אויף דיא רעוואָלוציאָן דער זיד-סלאווישען קאטהאָליקען צו שפּרעכען. — פּאָליט איזט איין סערבע, וועסהאלב ער עס מיט דען רעוואָלוציאָנערען האלט. ער זאגטע:

„דיא זיד-סלאווישען קאטהאָליקען אין דער וועסטליכען טירקייא זינד אונזערע נאכבארען אונד טרייע גלויבענס-גענאָססען. אונד דאָך איזט איהנען עסטערייך-אונגארן פיינדליך געזיננט. וועהרענד אללע איבריגען שטאאטען אויף זייטע דער רעוואָלוציאָנערען שטעהען. איבעראלל האט מאן מיט דען בעדריקטען זיד-סלאווישען קאטהאָליקען מיטלייד, נור היער הייסט מאן זיא רייבער אונד מאָרדער. איבערהויפּט קעננט מאן זיך אין דער עסטערייך-אונגארישען פּאָליטיק שאָן גאר ניכט אויס. אנפאנגס האט עסטערייך-אונגארן בייא דען רעוואָלוציאָנערען געהאלטען — ערסט נאכהער, אלס דיא רעוואָלוציאָן אימער העפטיגער וואורדע, בעפירכטעטע מאן אין אונגארן, דאס אויך דיא אונגארישען זיד-סלאווען רעבעלליש ווערדען — אונד מאן האט זאָגאר מיט דער טירקייא צו האלטען אנגעפאנגען. יא, אונזערע געמיינזאמע רעגיערונג ערלויבטע זאָגאר דען טירקישען ארמעען, איבער איינען עסטערייכישען מעערעס-האפען צו מארשירען, אום אונזערע טרייען רעליגיאָנס-גענאָססען, דיא זיד-סלאווישען קאטהאָליקען, צו שלאגען. נאָך פיינדליכער איזט עסטערייך-אונגארן געגען סערביען אויפגעטרעטען. דער עסטערייך-אונגארישע קאָנזול אין בעלגראד ערקלערטע דער סערבישען רעגיערונג, דאס עסטערייך-אונגארן דאס פירסטענטהום סערביען מיט איינער גראָססען ארמעע בעזעטצען לאססען ווערדע, זאָבאלד סערביען דען הערצעגאָווינערן צו הילפע געהע. יא, גראף אנדראשי האט זאָגאר דיא נאכריכט פערברייטען לאססען, דאס ער פאָן רוסלאנד אונד דייטשלאנד דיא פאָללמאכט האט, סערביען בעזעטצען צו לאססען, זאָבאלד עס זיך אין דיא רעוואָלוציאָן דריינמישט. וויא איך אבער איבערצייגט בין, האבען רוסלאנד אונד דייטשלאנד דיעזע פאָללמאכט נ י כ ט ערטהיילט! ווענן זאָלכע דינגע פאָרקאָממען, זאָ גלויבע איך וואָהל, דאס דער אונגארישע רייכסטאג דאס רעכט האט, עטוואס אויפקלערונג צו פערלאנגען. איך זאגע: ווענן דיא זיד-סלאווישען קאטהאָליקען דיא קראפט האבען, אין פערבינדונג מיט סערביען אונד מאָנטענעגרא איין גראָססעס זיד-סלאווישעס רייך צו בילדען, זאָלל איהנען עסטערייך-אונגארן ניכט הינדערנד אים וועגע שטעהען; דען אים פאללע דעס זיד-סלאווישען זיעגעס בעקאָממט עסטערייך-אונגארן איינען נאכבאר, מיט וועלכעם עס זיך זעלבסט פערפיינדעט. — רוסלאנד אונד דייטשלאנד ווערדען ניע אונד נימער פיר עסטערייך-אונגארן צור אונטערדריקונג דער זיד-סלאווען צוהילפע געהען. ווענן עסטערייך-אונגארן געגען דען ווילען רוסלאנדס אונד דייטשלאנדס דעם טירקען צו הילפע געהט, דאנן ווערדען דיא [illegible] מעכטע איבער עסטערייך-אונגארן הערפאללען. דייטשלאנד ווירד זיך דיא עסטערייכישען דייטשען אונד רוסלאנד ווירד זיך דיא א י ב ר י ג ע ן פּראָווינצען נעהמען. — אונגארן איזט פערלאָרען, ווענן עס זיינע ביזהעריגע פּאָליטיק ניכט ענדערט!“

דיעזע רעדע דעם הערן פּאָליט האט אונגעהייער פיעל אויפזעהען געמאכט. מאן קאנן זיך דענקען, וואס פיר איינע געפאהר עס ווירקליך פיר אונגארן ווערע, ווענן דיא זיד-סלאווען געזיעגט העטטען. נאָך פּאָליט שפּראך הערר פּיל מ ו י ר י ן. הערר מוירין וואר פריהער נאָך טיסא דער צווייטע פיהרער דער לינקען פּארטייא — אונד יעטצט איזט ער נאטירליך איין אנהענגער דער ליבעראלען רעגיערונג. —

מ ו י ר י ן זאגטע: „מאן זאגט, דיא רעגיערונג האט נאָך קיינען פּלאן פאָרגעלעגט. ווענן דיא רעגיערונג זיך נור דיא בעזייטיגונג דער פיעלען שולדען צום ציעלע געמאכט האט, דאנן איזט דאס שאָן פּלאן גענוג! פיר הייטע וויל איך נור מיינע מיינונג איבער דיא ציוויל-עהע זאגען, וועלכע אין דער אדרעססע ניכט ערוועהנט ווירד. גרונדזעטצליך בין איך פיר דיא איינפיהרונג דער ציוויל-עהע, וויל זיא צור רעליגיאָנס-פרייהייט געהאָרט. דיא גלויבענס-פערשידענהייט דארף דער הערצענס-איינהייט בייא איינעם פערליעבטען פּאארע ניכט הינדערנד אים וועגע שטעהען; אבער דיא איינפיהרונג דער אָבליגאטאָרישען ציוויל-עהע איזט נאָך ניכט אן דער צייט. איין גראָססער טהייל דעס פאָלקעס וויל פאָן דער ציוויל-עהע נאָך ניכטס וויססען. מאן איזט אן איינער הייליגען רעליגיאָזען פייערליכקייט בייא דער עהע-שליעססונג געוואָהנט. מאן שליעסט ליעבער דיא עהע אים בעטהויזע פאָר דעם זעעל-זאָרגער, אלס אים ראטהס-הויזע פאָר דעם ראטהס-ריכטער. ראבבינער אונד גייסטליכע זינד היער געגען דיא ציוויל-עהע. דאהער וויל איך היער פאָרלייפיג נור דיא נאָטה-ציוויל-עהע איינגעפיהרט זעהען, דאמיט מאן ניכט נאָך וויען צו רייזען בראוכע, ווענן מאן איינע ציוויל-עהע איינגעהען וויל. — אויף דיא רעדע דעם הערן פּאָליט וויל איך נור זאָ פיעל בעמערקען, דאס אונגארן קראפט גענוג האבען ווירד, ניכט נור זיינע א י ס ע ר ע ן, זאָנדערן אויך זיינע א י נ נ ע ר ע ן (סערבישען) פיינדע צו בעזיעגען!“

נאָך פּיל מוירין ערהאָב זיך באראָן פּיל ש ע נ נ ע י אונד זאגטע: „דיא הערען פאָן דער אייסערסטען לינקע בעהויפּטען, דאס נור דער 1867-ער אויסגלייך אונזער לאנד צו גרונדע ריכטעטע, דאס איזט ניכט וואהר. דיא אורזאכע אונזערער שולדען איזט נור, דאס וויר אונזערע קרעפטע איבערשעטצטען אונד אונס צו פיעלע נייע איינריכטונגען אנגעשאפט האבען. — איך האבע דער געגענווערטיגען רעגיערונג נור דען איינען פאָרוואורף צו מאכען, דאס זיא נאָך אימער מיט קיינעם פּלאנע אויפגעטרעטען איזט. דיעזע רעגיערונג האט איינע מאיאָריטעט אים רייכסטאג, וויא זיא נאָך קיינע רעגיערונג האטטע, אונד דיעזע גראָססע דעפּוטירטען-מעהרהייט איזט בלאָס נור דאהער געוועהלט וואָרדען, וויל זיא זיך צור ליבעראלען פּארטייא בעקאננטע, אָהנע דאס יעמאנד וואוסטע, וואס פיר איינען פּלאן דענן דיעזע ליבעראלע פּארטייא האבע. איך גלויבטע, דאס ווענינגסטענס נאָך דער רייכסטאגס-ערעפנונג דיא רעגיערונג מיט איינעם פּלאנע אויפטרעטען ווערדע, אבער זיא טהאט עס ביז יעטצט ניכט. וויר וויססען נאָך ניכט איינמאל, וואס דער מיניסטער דעם אינגערן (טיסא) פאָם 1867-ער אויסגלייכע האלט. האט ער דיעזען עהרליך אנגענאָממען, אָדער ניכט? איך ערקלערע אים נאמען מיינער קליינען פּארטייא: דאס וויר אונס דער רעגיערונג ערסט דאנן אנשליעסען קאָננען, ווענן אונס איהר פּלאן בעקאננט זיין ווירד — אונד ווענן וויר איהן פיר גוט פינדען ווערדען!“

נאָך דיעזער רעדע מאכטע זיך דער אייסערסט-לינקע מ א ד א ר א ס דאס פערגניגען, אייניגע שטעללען אויס דען אלטען רעדען דעס הערן טיסא אונד גיצי פאָרצולעזען, אום צו בעווייזען, דאס זיא הייטע גאנץ אנדערס שפּרעכען, וויא זיא פריהער אלס לינקע געשפּראָכען האבען.

דער אייסערסט-לינקע ה ע ל פ י שפּראך צוערסט געגען פּיל מוירין, וויל ער געגען דיא אָבליגאטאָרישע ציוויל-עהע אויפגעטרעטען איזט. — העלפי ערווידערטע איהם, דאס זאָגאר אין פראנקרייך אונד אין בעלגיען, וואָ דאָך מייסטענס פראָממע קאטהאָליקען וואָהנען, דיא אָבליגאטאָרישע ציוויל-עהע שאָן לענגסט איינגעפיהרט איזט. דאנן זאגטע העלפי: „דיא וועהלער האבען נור אין דיא וועלט היניינגעוועהלט, אָהנע צו פערשטעהען, ווען זיא וועהלען אונד ווארום זיא דיעזען אונד קיינען אנדערען וועהלען. וועהרענד דער וואהל קאם איך מיט איינעם מיינער פּארטייא נאָך פ י ר ע ד, וואָ דיא וואהל צווישען דעם רעכטען קערקאפּאָלי אונד דעם געוועזענען לינקען אונד יעטצט ליבעראלען ה ע ג ע ד י ש וואר. — איך זאגטע נון דען וועהלערן: שיעט דאָך הער, מיינע גוטען לייטע, ענטוועדער — אָדער! וואָללט איהר איינען רעכטען, זאָ האבט איהר יא דען קערקאפּאָלי, איינען בעססערן רעכטען פינדעט איהר ניכט; וואָללט איהר איינען לינקען, זאָ וועהלעט איינען פאָן מיינער פּארטייא, דער איזט ווענינגסטענס איין עכטער לינקער! אבער דיא העגעדיש-פּארטייא זאגטע: דער עכטע לינקע איזט נור העגעדיש, וויל ער מיט טיסא צוזאממען

נען שולדען ניכט! נון האט דיא האָכהערציגע טירקישע קאיזערין זאָגאר פֿרעמדע שולדען בעצאהלט!

* (וויעדער שרעקליכע איבערשוועממונגען אין זיד-פֿראנקרייך!) אוים מאָנפּעללייער (אין זיד-פֿראנקרייך אם מיטטעל-לענדישען מעערע) ווירד פֿאָלגענדעס טעלעגראפֿירט: העפֿטיגע געוויטטער-שטירמע, וועלכע זייט דאָנגערסטאג וויטהען, האבען דער ערנטע איינען גראָססען שאדען פֿעראורזאכט אונד גאנצע שטרעקען איבערשוועממט. אין איינער פֿראנצאָזישען שטאדט ווארדען דורך איינע „וואססער-האָזע" פֿינפֿציג הייזער אויסאיינאנדער געריססען אונד צערשטאָרט. — (זאָ וויא אין „ווירבעל-ווינד" דען שטויב זיילענפֿאָרמיג אין דיא האָהע העבט אונד איהן וויא איין שטריק הערומדרעהט, זאָ געשיעהט דאס אויך מיט דעם וואססער, וואס מאן „וואססער-האָזע" הייסט.) בערייטס זינד 9 טאָדטע מענשען אויפֿגעפֿונדען, פֿאָן 60 פערזאָנען וויים מאן גאר ניכט, וואָהין זיא געקאָממען זינד. אויף דעם מיטטעל-לענדישען מעערע וויטהעט דער העפֿטיגסטע שטורם. אין איינער פֿראנצאָזישען שטאדט אם מעערע ווארדען דורך איינע וואססער-האָזע, דיא זיך אם אופֿער דעם מעערעס בילדעטע אונד וועלכע זאָגאר אין דיא שטאדט געוואָרפֿען ווארדע, 120 הייזער צערשטאָרט אונד 88 פערזאָנען געטאָדטעט.

* (פֿינף מענשען פֿערבראננט.) אין סאָנטא (באטשער קאָמיטאט) איזט פֿאָריגען פֿרייטאג אבענד פֿייער אויסגעבראָכען, וואָבייא איינע מוטטער מיט איהרען פֿיער קינדערן אין איינעם ברעננענדען הויזע פֿערבראנגט ווארדען. דאס הויז איזט זאָ פּלאָטצליך פֿאָן אללען זייטען אין בראנד געראטהען, דאס מאן גאר ניכט צור רעטטונג צוקאָממען קאָננטע.

* (יודען פֿיינדליכעס אוים אלט-אָפֿען.) פֿאָר איינינגען וואָכען ווארדען אין אלט-אָפֿען אינשפּעקטאָרען געוועהלט, וועלכע דיא בילליכקייטען דער הייזער איבערוואכען זאָללען. בייא דער וואהל איזט עס דורך איין צופֿאלל דאהינגעקאָממען, דאס דער יידישע פֿיזיקוס דר' אדאָלף טאטאי צום אינשפּעקטאָר דעם גייסטליכען-הויזעס געוועהלט ווארדע, דער גייסטליכע וואר היעריבער האָכסט אויפֿגערעגט, דאס איין יודע איבער זיין הויז צו שאפֿפֿען האבע. ער רייזטע צום פּרימאס נאך גראן אונד ערקלערטע ליעבער אבצודאנקען, בעפֿאָר איין יודע איבער זיין הויז אויפֿזיכט האבען זאָלל. — אלס נון אונלענגסט דר' טאטאי אין בעגלייטונג דעם בייאמייסטערס אינס הויז דעם גייסטליכען קאם, אום דיא בילליכקייט רעפּארירען צו לאססען, דא בעקאמען זיא פֿאָם גייסטליכען דיא גראָסטען בעליידיגונגען אנצוהאָרען.

דיא וועלטגעשיכטע
דער נייעסטען צייט.

דעניעניגען נייא איינגעטרעטענען לעזערן, וועלכע פֿאָן דען פֿריהערען פּאָליטישען בעגעבענהייטען ניכטס געלעזען האבען אונד דאהער דאס געגענווערטיגע ניכט פֿערשטעהען, ווייל זיא אויך איבער דיא פֿערגאנגענהייט ניכט אויפֿגעקלערט ווארדען — עמפּפֿעהלען וויר דיא פֿאָן אונס אין יידישען לעטטערן אונד אין לייכטפֿערשטענדליכער שפּראכע הערויסגעגעבענע

וועלטגעשיכטע דער נייעסטען צייט

אין וועלכער אללע פּאָליטישע בעגעבענהייטען אונד אללע קריעגע דער לעטצטען 20 יאהרע אויספֿיהרליך בעשריעבען שטעהען. דיעזעס בוך איזט איינע איינלייטונג פֿיר נייע ציטונגסלעזער, אום זיא אין דאס פֿערשטענדניס דער הייטיגען פּאָליטישען בעגעבענהייטען איינצופֿיהרען. דער פּרייז דעסזעלבען איזט נור 50 קרייצער, וועלכע מאן אן דיא רעדאקציאָן דער „יידישען פעסטער ציטונג" (אלט-גאססע נו' 1 אין פעסט) איינצוזענדען בעליעבע.

געשעפֿטסבעריכט.

ווייצען, נייער טהייס-ווייצען 85-פֿפֿונדיגער 5,25 גולדען. — באנאטער 84-פֿפֿונדיגער 5.10 גולד. פעסטער 84-פֿפֿונדיגער 5.12½ גולד' אללעס פֿער דרייא מאנאטע אונד פֿער צאָלל צענטנער.

גערסטע גוטע 2,20 גולדען פֿער 72 וויענער פֿפֿונד אב גראן. —

ווייצען געגען דיא פֿאָריגע פּרייז-נאָטירונג זינד דיא הייטיגען פּרייזע אום 15 קר' געפֿאללען. פֿער סעפּטעמבער-אָקטאָבער 4,80—4,82½, פֿער פֿריה-יאהר 5.40—5.37 גולד.

קאָרן פֿער סעפּטעמבער-אָקטאָבער 3.20 ביז 3.25 גולדען.

האפֿער פֿער סעפּטעמבער-אָקטאָבער 2.13 — 2,15 גולד. פֿער פֿריה-יאהר 2.32½—2,35½ גול.

קוקורוץ פֿער מאי 2,97½—3. גולד.

וויענער פּרייזע.

שפּיריטוס: פֿרוכט-שפּיריטוס 41 קר.

וויענער שלאכטפֿיעהמארקט: דער אויפֿטריעב אויף דעם שלאכטפֿיעהמארקט אם 13-טען ד. מ. בעטרוג 1985 אונגארישע, 1263 גאליציש אונד 113 דייטשע צוזאממען 3361 שטיק אָכסען. געקויפֿט ווארדען פֿאָן וויענער פֿליישערן 1519 פֿאָן לאנד פֿליישערן 1757 אונד אונפֿערקויפֿט גינגען אויפֿס לאנד 85 שטיק. דער געזאממט לאנד-אבטריעב 1842 שטיק. פֿיר וויען פֿערבלייבען 1519 שטיק. דאס דורכשניטס-געוויכט שטעללטע זיך פֿער שטיק פֿאָן 350 ביז 775 פֿפֿונד. דער אנקויפֿספּרייז פֿער שטיק פֿאָן 125—237½ גולדען אונד פֿער צענטנער פֿאָן 27—34 גולד.50 קר.

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

קאָנקורז.

אין דער היעזיגען איזראעליטישען קולטוס-געמיינדע איזט דיא שטעללע איינעס ש"ץ ומ"ץ ביז ראש חדש חשון הבע"ל אי"ה צו בעזעטצען, יאהרעסגעהאלט 450 גולדען נעבסט פֿרייער וואָהנונג. רעפֿלעקטירענדע מיססען גוטע בעלי קורא ובעלי תפלה זיין, אונד מיט קבלה אויף שחיטה אונד מיט התרה לפסוק איסור והיתר פֿאָן אנערקאננטען אָרטהאָדאָקסען ראבבינערן פֿערזעהען זיין; מיססען אויך דער אונגארישען שריפֿט אונד שפּראכע מעכטיג זיין — אונד מיססען אויך צום פּראָבע-פֿאָרטראגע ערשיינען. רייזע שפּעזען ווערדען נור דעם אקצעפּטירטען פֿערגיטעט.

Balmáz Ujváros, (nächst Debreczin).

פֿ' קליין, פֿאָרשטאנד.

קאָנקורז.

מיט 1-טעם אָקטאָבער ל' י' איזט אן דער היעזיגען איזראעליטישען פֿאָלקסשולע דיא שטעללע דעס לייטענדען לעהרערס מיט דעם יעהרליכען געהאלטע פֿאָן 500 גולדען צו בעזעטצען. היערויף רעפֿלעקטירענדע מיססען דען פּרעפּאראנדיע-קורז אָפֿפֿענטליך אבסאָלווירט האבען אונד אלס הויפּט-שוללעהרער בעפֿעהיגט זיין. העבראישעס וויססען דארף ניכט אבגעהען אונד פֿאָן פֿערהייראטעטען ערהאלט דעריעניגע פֿאָרצוג, דעססען גאטטין (אויף סעפּאראטע ענטלאָהנונג) אונטערריכט אין וויבליכען האנדארבייטען ערטהיילען קאנן. אָפֿפֿערטע זינד אן דען געפֿערטיגטען ביז 28-טען סעפּטעמבער איינצוזענדען.

גראס-קאָסטאָלאן (ניטראער קאָמיטאט) אים אויגוסט 1875.

דער פֿאָרשטאנד.

פֿיר איזראעליטישע שטודענטען!

איינינע סאָלידע קנאבען, וועלכע דיא היעזיגע שולען בעזוכען, פֿינדען בייא מיר ליעבעפֿאָללע אויפֿנאהמע, גוטע אונד אויסרייכענדע פֿערפּפֿלעגונג, עלטערליכע אויפֿזיכט, רעליגיאָזע ערציעהונג, וויא אויך טהיילוייזען אונטערריכט אין דען פֿרייען אבענדשטונדען, צו בילליגען בעדינגונגען.

נאכדעם איך צום נעכסטען פֿיערטעל מיינע וואָהנונג אין דער וואיצנערשטראססע נומ' 8 (געגענאיבער דער „האנדעלסאקאדעמיע") בעציעהע, זאָ דירפֿטע דיעזע אנצייגע דען עלטערן אונד איהרען שטודירענדען זאָהנען נור וויללקאָממען ערשיינען, אונד ערזוכע איך דיעספֿאָללינע בריעפֿליכע אנמעלדונגען רעכטצייטיג אן מיך ריכטען צו וואָללען, וואָ איך אללעס נעהערע זאָפֿאָרט בעאנטוואָרטע.

J. Dessauer. Pest, Königsgasse 2.

פֿרוכטפּרייז-טאבעללע

פֿריכטע	קוואליטעטס-געוויכט	פֿער צאָלל-צענטנער
ווייצען, נייער באנאטער	81	4.30—4.20
" "	82	4.50—4.40
" "	83	4.70—4.60
" "	84	4.85—4.75
" "	85	5,05—4.95
" "	86	5.20—510
" טהייס	81	4.35—4.25
" "	82	4.55—4 45
" "	83	4.75—4.65
" "	84	4 95—4.85
" "	85	5,10—5.—
" "	86	5,20—5,15
" פעסטער באָדען	81	4.25—4.15
" "	82	4.45—4.35
" "	83	4.75—4.65
" "	84	4.85—4 75
" "	85	5.——4.90
" "	86	5.10—5.05
" ווייסענבורגער	81	4.35—4.25
" "	82	4.55—4.45
" "	83	4.75—4.65
" "	84	4.95—4.85
" "	85	5.10—5.—
" "	86	5.20—5.15
קאָרן	80	3.25—3.15
גערסטע מאלץ	72	3.15—2.65
" פֿוטטער	72	2.55—2.35
האבער	50	2.12—2.10
קוקורוץ באנאטער	פֿער מעטצען	2.90—2.95
[illegible]	צינקוואנטין	2.80—2.85
הירזע	75	2.40—2.30

קורז-טאבעללע פֿאָם 15 סעפּטעמבער

באללענ-מעהל

	פֿל.	קר'
נוממער 0	23	60
" 1	22	07
" 2	21	80
" 3	20	—
" 4	18	20
" 5	16	30
" 6	14	70
" 7	12	90
" 8	11	—
" 8½	9	20

[illegible]

געלד-קורז

	פֿל.	קר'
זילבער-אגיא	101	80
דוקאטען	5	30
עסטרייך-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פֿראנקס)	8	91
נאפּאָלעאָנדאָר	8	91
פּרייסישע טהאלער (קאססענאנווייזונגען)	1	65
רוסישע רובעל	1	53

לאָזע.

	פֿל.	קר'
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	134	40
דעטטאָ צו 50	134	50
1860-ער גאנצע לאָזע	112	65
דעטטאָ פֿינפֿטעל	116	75
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	105	—
1839 [illegible]-לאָזע גאנצע	280	—
דעטטאָ פֿינפֿטעל	247	—
[illegible] רעגולירונגס	22	50
קרעדיט-לאָזע	165	75
[illegible] לאָז פֿער 100 גולדען	110	50
[illegible] לאָז פֿער 50	56	—
דאָנוי-דאמפֿשיפֿפֿאהרט-לאָזע	94	—
סאלם צו 40 גולדען	36	—

	פֿל.	קר'
פּאלפֿי צו 40 גולדען ק. מ.	—	—
קלארי צו 40 " "	25	—
סט. גענאיס צו 40 " "	27	25
אָפֿנער צו 40 " "	26	25
ווינדישגרעטצער צו 20 גולדען ק. מ.	22	50
וואלדשטיין צו 20 " "	19	50
קעגלעוויטש צו 10 " "	12	—
רודאלפֿלאָזע צו 10 " "	13	25
שטאניסלויער צו 20 " "	15	25
אינסבּרוקער לאָזע	16	25
זאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	15	50
קראקויער לאָזע	14	75
טירקען לאָזע	50	—
דעטטאָ 120 פֿראנקס איינצאהלונגען	—	—
אונגארישע פּרעמיען-לאָזע א 100 גולדען	79	50
דעטטאָ צו 50 גולדען	78	50
וויענער-לאָזע	105	25

ווערטה-פּאפּיערע.

	פֿל.	קר'
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	81	40
טעמעשוואַרער-באנאטער	81	50
זיבענבירגישע	79	50
[illegible]	85	75
בוקאָווינער	85	50
אונגארישע איזענבאהן-אנלעהען	100	80
ווייןצעהנט-אבלעזונגס-אבליגאציאָנען	76	50
פעסטער שפּארקאסס-באנק	208	—
אָפֿנער שפּארקאססא-באנק	70	—
פּראָווינציאל-באנק	22	25
אנגלאָ-באנק I. עמיססיאָן	34	—
אונגארישע באָדען-קרעדיט	63	50
[illegible] קרעדיט-באנק	87	50
אונגארישע קרעדיט-באנק	209	50

	פֿל.	קר'
פעסטער קאָממערציאל-באנק	788	—
פעסטער געווערבע-באנק	255	—
פֿראנקא-אונגארישע	46	—
אינדוסטריע-באנק-אקציען	60	—
אָפֿנער קאָממערציאל-באנק	150	—
לאנדעס צענטראל-שפּארקאססע	90	50
אָפֿנער בירגערליכע	—	—
פעסטער ערסטע פֿאטערלענדישע	2875	—
פעסטער פֿאָרשטעדטישע	49	50
פעסט-אָפֿנער הויפּטשטעדטישע	137	50
דעטטאָ צווייטע עמיססיאָן	—	—
פֿאנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	87	50
דער אונגארישען היפּאָטהעקען-באנק צו 5 איינהאלב פּראָצענט	79	75
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פּראָצענט	86	25
דעטטאָ צו 6 פּראָצענט	88	25
דער פעסטער קאָממערציאל-באנק	89	—
קעטטען-בריק-אקציען	86	—
נארד-אָסט-באהן	118	—
אלפֿאָלד-פֿיומאנער	124	75
אונגארישע אָסטבאהן	48	50
[illegible]	185	—
[illegible]	—	—
[illegible] באהן אקציען	124	75
קאשוי-אָדערבערגער באהן אקציען	162	50
פֿראנץ-יאָזעפֿס באהן אקציען	222	—
קארל-לודוויג-באהן אקציען	137	50
לעמבערג-טשערנאוויץ-יאסי באהן	214	75
[illegible] באנק-	931	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS. Budapest, 1875. Druck v. Moritz Burian, Waitznerboulevard, Marokkanerhof.

שפּראַך וויעדער געגען טיסאָ אונד זאגטע, דאס ער די רעדע דעם מיניסטערס דעם אינגערן מיט פֿעראכטונג אויפֿנעהמע. די קראָאטען פֿערדיענען פֿאָם קאָניגע בעריקזיכטיגט צו ווערדען, וויל זיא אים יאהרע 1848 פֿיר איהן איהר בלוט פֿערגאָססען האבען, וועהרענד אבער די אונגארן געגען דען קאָניג קעמפפֿטען. ביי איינער בעדריקונג פֿאָן זייטע אונגארנס האבען די אונגארישען זיד-סלאווען דאס רעכט, זיך פֿאָן אונגארן לאָזצורייססען. . . מילעטיטש העטטע נאָך זיינע אבשייליכע רעדע וויטער פֿאָרטגעפֿיהרט, ווענן איהן ניכט דער רייכסטאגס-פרעזידענט רעכטצייטיג „צור אָרדנונג" גערופֿען העטטע.

ענדליך וואורדע די אדרעססע דער ליבעראלען רעגיערונגס-פארטייא נאך איינער פֿיערטאָגיגען בעראטהונג מיט איינער גראָססען מאַיאָריטעט אנגענאָממען — אונד זיא ווירד שאָן ענדע דיעזער וואָכע דעם קאָניגע איבעררייכט ווערדען.

אויסנאהמסווייזע וואר אויך געסטערן (זאָננטאג) איינע רייכסטאגס-זיטצונג, אין וועלכער דער פֿינאנץ-מיניסטער דען אויסווייז איבער די נעכסטיעהריגען איינגאהמען אונד אויסגאבען פֿאָרלעגטע. דיעזעם אויסווייזע וואר אויך דער גאנצע פֿינאנץ-פלאן דער רעגיערונג בייגעלעגט, אין וועלכעם אויסגעוויעזען ווירד, וויא די רעגיערונג דאס גלייכגעוויכט צווישען איינגאהמען אונד אויסגאבען הערשטעללען וואָללע. אום די איינגאהמען צו פֿערמעהרע, ווירד די אללגעמיינע איינקאָממען-שטייער איינגעפֿיהרט, וואָפֿאָן וויר בערייטס אין נומ' 71 בעריכטעטען. וויא בערעכנעט ווירד, קאנן איינע זאָלכע 3⅓ פּערצענטיגע איינקאָממען-שטייער איינע יעהרליכע מעהר-איינגאהמע פֿאָן 8 מיללאָנען אויסמאכען. מיט דען ביזהעריגען נייען שטייערן איזט דאס זאָ פֿיעל וויא איינע 15 פּערצענטיגע שטייער-ערהאָהונג. די פֿראגע בלייבט נור, וויא דענן די רעגיערונג דעם פֿאָלקע אויפֿהעלפֿען ווירד, אום די נייען גראָססען שטייער-לאסטען ערטראגען צו קאָננען? דאס מיניסטעריאום פֿערלאנגט די אינבעדינגטע אננאהמע דיעזער שטייער-ערהאָהונג, דא עס זאָנסט אבדאנקען מיססען ווירד.

פֿערשיעדענע נייאינקייטען.

* (מיניסטער-פרעזידענט וועניקהיים דאנקט אב!) וויא עס נון שאָן גאנץ זיכער אונד געוויס הייסט, ווירד באראָן בעלא וועניקהיים פֿאָן זיינער שטעללע אלס מיניסטער-פרעזידענט אבדאנקען אונד וויטער נור מיניסטער אים די פֿערזאָן דעם קאָניגס בלייבען. טיסאָ ווירד נון יעטצט מיניסטער-פרעזידענט! ער העטטע עס גלייך אנפֿאנגס ווערדען זאָללען, נור וואָללטע דער קאָניג אויס ריקזיכט פֿיר די אלטע דעאק-פארטייא קיינען געוויזענען לינקען צום מיניסטער-פרעזידענטען מאכען, דא זיך אבער טיסאָ וועהרענד דיעזער צייט אלס „עכטער רעכטער" ערוויעזען האטטע, זאָ זינד יענע ריקזיכטען געשוואונדען, אונד דער עהעמאליגע 7 יעהריגע גענגנער דער מיניסטער — ווירד יעטצט מיניסטער-פרעזידענט!

* (אונזערע קאָניגין) האט זיך פֿאָן איהרעם אונפֿאללע נאָך ניכט גאנץ ערהאָלט, זיא האט נאָך אימער היטצע. זאָ דאס זיא ערסט געגען ענדע דיעזעם מאָנאטעס צוריק נאָך וויען רייזען קאָננען ווירד. ביים שנעללען רייטען איזט די קאָניגין 10 שריטטע איבער דען קאָפּף דעם פֿפֿערדעס געוואָרפֿען וואָרדען, איהר געהירן וואורדע דורך דיעזען פֿאלל זאָ ערשיטטערט, דאס זיא גאנץ בעוואוסטלאָז וואר. דער קאָניג איזט זאמסטאג אין מינבען איינגעטראָפֿפֿען, וואָ ער זיינע טאָכטער גיזעלא בעזוכטע, פֿאָן דאָרט רייזט ער נאָך פֿראנקרייך צום בעזוכע אונזערער קאָניגין. עס איזט נון די פֿראגע, אָב ער רעכטצייטיג אין וויען צום עמפּפֿאנגע דער דעלעגאציאָן איינטרעפֿען ווירד?

* (די מיטגליעדער דער אונגארישען דעלעגאציאָן) האבען זיך געסטערן נאכמיטטאגס אים אבגעאָרדנעטענהויזע פֿערזאממעלט, אום איינע פֿאָרבעשפּרעכונג אבצוהאלטען. די ערסטע אָפֿפֿענטליכע זיטצונג פֿינדעט מאָרגען (דיענסטאג) אין וויען שטאטט. מיטוואָך, אם 22. דיעזעס, ווירד זיינע מאַיעסטעט די מיטגליעדער ביידער דעלעגאציאָנען (דער אונגארישען אונד דער עסטעררייכישען) עמפּפֿאנגען.

* (פֿאָן דער רעוואָלוציאָן אין דער הערצעגאָווינא) קאמען דיעזער טאגע גאנץ ערנסטע נאכריכטען. די רעוואָלוציאָנערען וואָללען פֿאָן איינעם אויסגלייכע מיט דען טירקען ניכטס וויססען, זיא פֿאָרדערן פֿיעלמעהר איינע פֿאָרמליכע לאָזרייסונג פֿאָן דער טירקישען הערשאפֿט. עס ווירד אויך אמטליך בעשטעטיגט, דאס די רעוואָלוציאָנערען איינינע בעדייטענדע זיעגע איבער די טירקען ערפֿאָכטען האבען. אין סערביען ווירד דער פֿירסט פֿאָן זיינעם פֿאָלקע צום קריעגע געדרענגט.

* (די נייען מאסע אונד געוויכטע.) דער אונגארישע האנדעלס-מיניסטער האט יעטצט אבערמאלס אן אללע בעהאָרדען איין שטרענגעס רונד-שרייבען ערגעהען לאססען, אין וועלכעם איהנען איינגעשערפֿט ווירד, דאס פֿאָלק איבער די נייען מאסע אונד געוויכטע בעלעהרען צו לאססען, דא דיעזע שאָן מיט דעם 1. יענער 1876 געזעטצליך איינגעפֿיהרט ווערדען.

* (יודען-פֿיינדליכעס אויס אלט-אָפֿען.) דיעזע אין פֿאָריגעם בלאטטע געבראכטע נייאיגקייט האבען וויר דאהין צו ערגענצען, דאס יעטצט דר' טאטאי פֿאָם מאגיסטראטע די פֿאָללמאכט ערהאלטען האטטע, זיין אמט אים הויזע דעם גייסטליכען צו פֿערוואלטען אונד ווענן עס דער גייסטליכע ניכט צולאססע, זאָ ווערדע די פּאָליצייא געוואלטזאם געגען דען גייסטליכען איינשרייטען מיססען. —

* (דער נייע פֿינאנץ-פלאן.) אין איינער 3½ שטינדיגען רעדע האט אין דער געסטריגען רייכסטאגס-זיטצונג אונזער פֿינאנץ-מיניסטער זיינען נייען פֿינאנץ-פלאָן ענטוויקעלט. פֿאָן דיעזעם וואָללען וויר פֿאָלגענדע פונקטע מיטטהיילען: 1) אים יאהרע 1876 ווירד אונגארן נאָך נייע אויסגאבען ציבעקאָממען, נעמליך 2½ מיללאָנען צור אנשאפֿפֿונג דער נייען אוכאטיאוס-קאנאָנען אונד 2 מיללאָנען אלס פּראָצענטענצאהלונג פֿיר איינע נייע אנלייהע, וועלכע דער מיניסטער פֿיר דען אנפֿאנג דעם יאהרעס 1876 אויפֿנעהמען מיססען ווירד; — 2) ביי אללי דעם ווירד דאָך דאס 1876-ער דעפֿיציט אום 10 מיללאָנען קלייגער זיין, אלס דאס היעריגע, וויל ביי דען אויסגאבען איבער 8½ מיללאָנען ערשפּארט אונד די איינגאהמען בעססער געשטאלטעט וואורדען. — 3) דאס 1876-ער „דעפֿיציט" ווירד בלאָס 16 מיללאָנען בעטראגען. היעפֿאָן ווערדען 8 מיללאָנען דורך דען רעסט דער אלטען אנלייהע געדעקט אונד די איבריגען 8 מיללאָנען ווערדען דורך די איינפֿיהרונג איינער אללגעמיינען איינקאָממען-שטייער געדעקט ווערדען. דיעזע שטייערן ווערדען אבער נור די רייכען צו טראגען האבען. 4) דאמיט אבער זאָוואָהל דיעזע נייען אלס אויך די אלטען שטייערן רעגעלמעסיג איינפֿליעססען, ווירד איין שטרענגעס שטייער-איינטרייבונגס-געזעטץ געשאפֿפֿען ווערדען. — 5) דאמיט אבער אויך דאס פֿאָלק זיינע שטייערן צאהלען קאָננע, ווירד די רעגיערונג אללעס מאָגליכע צור פֿערבעססערונג דער פֿאָלקס-ווירטהשאפֿט אנווענדען. דורך פֿערבעססערונג דער באנק-פֿערהעלטניססע ווירד מאן דאפֿיר טראכטען, דאסס דאס פֿאָלק לייכטער צו געלד קאָממע. איין אלטעס שפּריכוואָרט לויטעט: „מאן מוס אויך געבען, אום דויערנד נעהמען צו קאָננען." 6) דער פֿינאנץ-פלאָן איזט ניכט בלאָס פֿיר דאס נעכסטע יאהר, זאָנדערן פֿיר מעהרערע יאהרע הינויס, זאָ דאס ענדליך אונגארן דויערנד פֿאָן זיינען שולדען בעפֿרייט ווערדען ווירד. — 7) דער

זיא זאָ אָפֿט דאָרטהין געהט, דא איהר זאָהן, דער גראָססע יונגע פּעטער, אים הויזע איזט."

„„ליעבע מוטטער, דער פּעטער איזט יא אין אונזערעם הויזע ערצאָגען וואָרדען!""

„דער פּעטער איזט אבער קיין קינד מעהר — מיט איינעם וואָרטע, עס שיקט זיך ניכט! — גענוג זאָ פֿיעל. מלכה געפֿאללט מיר ניכט; אבער איהר ברייטיגאם ווירד באלד קאָממען; נאָך שבועות, זאָ גאָטט וויל, האט זיא האָכצייט אונד דאס שפּיעל האט איין ענדע!"

ביי דיעזער נאכריכט איזט הדסה מיט גראָססטער פֿריידע פֿאָן איהרעם זיטצע אויפֿגעשפּרונגען אונד ריעף: „„ווירקליך, ליעבע מוטטער? דער ברייטיגאם קאָממט? וואנן? נעה' זאגע מיר, וויא הייסט ער, וויא זיעהט ער אויס, וואָהער איזט ער? . . .""

„„איי! איי! וויא נייגיעריג, וויא פֿאָללער פֿראגען דוא ביזט. איך האבע געמיינט, דוא האבעסט קאָפּף-וועה, ניכט וואהר? נון זינד די קאָפּף-שמערצען פֿערגעססען! דאס האט דיך וויעדער געזונד געמאכט? יעטצע דיך נור וויעדער צוריק, מיין קינד, לעגע דיר דאס נאססע טוך נור פֿלייסיג אויף! פֿאָרלייפֿיג קאנן איך דיינע נייגיערדע ניכט בעפֿריעדיגען. איך וויים אויך ניכטס וויטער, אלס דאס דער ברייטיגאם אין קורצער צייט אנקאָממען ווירד. זאגע יא ניכט פֿיר מלכה, דאס איהר חתן באלד קאָממט, דער פֿאטער וויל זיא איבעררראשען! — נון, דא דיר בעססער איזט, געהע איך אין די סינאגאָגע. גאָטט בעהיטע דיך, מיין איינציגעס לעבען, אונד בלייבע מיר פֿריש אונד געזונד!"

היערויף קיססטע זיא די טאָכטער אונד ענטפֿערנטע זיך. נאָך דער ענטפֿערנונג דער מוטטער גינג הדסה זינגענד אונד אונרוהיג אויף אונד אב. „„מיינע מוטטער, וואָלל ליעבען. (זאגטע זיא) האט פֿאָללקאָממען רעכט, מיט מלכה געהט עטוואס פֿאָר. איך צערברעכע מיר שאָן דען גאנצען טאג דען קאָפּף דאריבער, אום עטוואס פֿאָן דען וואָרטען, וועלכע זיא מיר געסטערן מיטגעטהיילט, איינען צוזאממענהאנג הערויסצובריגגען — אונ' דאנן, דער טרוים. דער אבשייליכע טרוים. מלכה העטטע מיר איהרען ברייטיגאם אן דען קאָפּף געוואָרפֿען, עס וואר איין טרוים, אבער מיין קאָפּף איזט מיר שווער . . .""

פּלאָטצליך קאם מלכה הינייגגעשטירצט. „די עלטערן זינד שאָן אין די סינאגאָגע געגאנגען! (ריעף זיא) אך, איך האטטע מיך זאָ פֿערפּלוידערט, דאס איך גאר ניכט בעמערקטע, וויא שפּעט עס שאָן איזט!"

„„מלכה, איך וויל עס דיר נון געשטעהען, דאס מיינע מוטטער איבער דיך זעהר אויפֿגעבראכט איזט!""

„וואס דוא ניכט זאגסט? עס טהוט מיר לייד! איך בין אויך זאָ נ'לויפֿען, אלס איך מערקטע, דאס עס צו שפּעט ווארדע. געוויסס! איך ווערדע קינפֿטיג בעססער אכט געבען!"

„„אונד וואָ ווארסט דוא?""

„נון, דוא ווייסט עס יא. ערסט ביי אברהם יעקב'ס טאָכטער — אונד דאנן . . ."

„„נון, אונד דאנן?""

„דוא ווייסט יא, ביי דער אלטען אננא . . ."

„„מלכה! מלכה! ביזט דוא אויך אויפֿריכטיג געגען מיך? זיעה, דוא האסט מיך שאָן צו איינער גראָססען זינדע פֿערלייטעט, דא איך מיינען עלטערן יענען שרעקליכען פֿאָרפֿאלל ביי דער „פּראָצעססיאָן" פֿערשוויעגען מוססטע.""

ערשראָקען זאגטע מלכה היערויף: „וואס, דוא וויללסט דאס פֿיעללייכט דען עלטערן ערצעהלען? טהוע דאס יא ניכט, דיענן זאָנסט דארף איך געוויס מעהר אללייין אויסגעהען. ניין, ליעבע הדסה, דאפֿאָן דירפֿען דיינע עלטערן ניע ערפֿאהרען! דיין שוויינגען איזט קיין אונרעכט. דאס געהיימניס בעטריפֿט יא ניכט דיך, איך האבע עס נור דיר אנפֿערטרויט!"

„„ליעבע מלכה, מיר ווערע עס ליעבער, ווענן זיך דיעזער פֿאָרפֿאלל גאר ניכט ערייגנעטע אונד ווענן דוא מיר דאס גאנצע געהיימניס גאר ניכט אנפֿערטרויט העטטעסט. דא דוא עס מיר אבער דאָך שאָן אנפֿערטרויט האטטעסט, זאָ ווינשע איך, דאס דוא מיר דאס גאנצע געהיימניס אנפֿערטרויעסט. יא, יא, זיעה' מיך ניכט זאָ ערשטוינט אן, דוא האסט עטוואס נאָך אויף דעם הערצען. וואָפֿאָן איך נאָך ניכט וויים. דוא זאגטעסט מיר בלאָס, עס העטטע דיך איין היבשער יונגער מאנן געריטטעט, געגען וועלכען דוא זעהר דאנקבאר זיין מיססעסט . . . מלכה, מלכה! עס ווערע אונס ביידען בעססער, ווענן וויר די גאנצע געשיכטע אונזערען עלטערן טרייא ערצעהלט העטטען. דוא שוועבסט אין געפֿאהר אונד דיא קאָנגטען נאָך רעטטונג ברינגען!""

„איך בעגרייפֿע ניכט, וואס דוא מיינען מאגסט!"

„„פֿערזוכע עס ניכט, דיך צו פֿערשטעללען, עס געלינגט דיר ניכט. זייט יענעם אונגליקליכען ערייגניססע ביזט דוא וויא פֿערוואנדעלט. דיינע יונגענדליכע הייטערקייט איזט פֿערשוואונדען, דיינע פֿראָהע לוינע האט דיך פֿערלאססען — אונד דאמיט דוא עס נור גלייך וויססעסט, דאס איך עס עראטהען האבע, זאָ וויל איך עס דיר קורץ הערויסזאגען: דוא ליעבסט דיינען ערעטטער!""

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

איינען ג י י ע ן אויסגלייך מאכען ווירד; דיא קערקאפאלי-פארטייא זאגטע ווידער: וויר וואָללען נור רעכטע, דא טיסאָ ביים אלטען 1867-ער אויסגלייך בלייבט אונד זאָמיט אויך איין עכטער רעכטער איזט. זאָ וואורדע געוועהלט, קיינער וואוסטע, וואס איינגענטליך דיעזע ליבעראלע-פארטייא איזט."

אים לויפֿע דער וויטערען רעדען וואורדען נאָך מעהרערע אנגריפֿפֿע אויף פֿיל מיריין געמאכט, וויל ער געגען דיא איינפֿיהרונג דער אָבליגאטאָרישען ציוויל-עהע איזט. איין אייסערסט-לינקער זאגטע איהם: "דוא ביזט מעהר רעכטער אלס דעאק זעלבסט. דעאק האט פֿאָר צווייא יאהרען אין זיינער לעטצטען רעדע אים רייכסטאגע יא פֿיר דיא אָבליגאטאָרישע ציוויל-עהע געשפראָכען — אונד דיא ביזט פֿאָבסטליכער אלס דער פאבסט!"

דער דעפּוטירטע איגנאטץ פ ו ל ס ק י שפּראך ווידער געגען פּאָליט. ער זאגטע: פּאָליט'ס פּאָליטיק איזט עבען זאָ אונריכטיג וויא דיא זיד-סלאווישען זיגעס-דעפּעשען. דיעזע עראיננערן מיך אן יענע געשיכטע מיט דען הירטען, וועלכע זיך פֿעראבערעדעטען, אים פֿאללע איין וואָלף קאָממען זאָללטע, אין דיא טראָמפּעטע דריימאל צו בלאזען. דאמיט זיא זיך פֿערזאממעלן אונד מיט פֿעראיינטען קרעפֿטען דען וואָלף דאפֿאָנ-יאגען קאָננען; איין הירטע מאכטע זיך אבער דען שפּאס, דאס נאָטה-צייכען צו געבען, אָהנע גאר איינען וואָלף צו זעהען, דיא הירטען ליעסען זיך אייך צווייטאל פֿאָפּפען אונד ליעפֿען צוזאממען —; צום דריטטען מאלע קאם ווירקליך איין וואָלף, דאס נאָטה-צייכען וואורדע געגעבען; אבער קיינער קאם, דענן איינעם ליגנער וויל מאן אויך איינע וואהרהייט ניכט מעהר גלויבען. עס מאג זיין, דאס דיא היטיגען דעפּעשען דער זיד-סלאווען שאָן וואהר זיין, אבער קיינער וויל דענזעלבען מעהר גלויבען שענקען, וויל זיא אנפֿאנגס לויטער ליגע ווארען."

דער אייסערסט-לינקע לודוויג מאָטשארי זאגטע: "איך האלטע נור דיא אדרעססע אונזערער פארטייא פֿיר ריכטיג אונד ניכט דיא אדרעססע דער ליבעראלען פארטייא. דיעזע אדרעססע זאגט דעם קאָניגע ניכט דיא ריינע וואהרהייט, וויא עס מיט דעם לאנדע בעשטעהט. וועהרענד אונזערע אדרעססע איהם זאגט, וויא דאס פֿאָלק דיא פֿיעלען שטייערן ניכט מעהר ערטראגען קאָננע אונד וויא עס אין דיא הענדע דער וואוכערער געפֿאללען איזט." —

נון ערהאָב זיך דער מיניסטער דעס איננערן קאָלאָמאן טיסאָ אונד היעלט פֿאָלגענדע רעדע:

"געעהרטעס הויז! הערר שימאָני מאכטע אונס דען פֿאָרוואורף, דאסס וויר דיא אדרעססע דעם העררן מילעטיטש ניכט איינמאל צום דרוקע צוגעלאססען האבען; איך גלויבע, דאס וועננ יעמאנד אין אונגארן שרייבט, דאס דיא אונגארישע נאציאָן נור אין פֿאָלגע דעם עראָבערונגס-רעכטעס הערשע אונד דאס דאהער דיא אנדערען נאציאָנען געצוואונגען זינד, געגען אונגארן איינע רעוואָלוציאָן הערפֿאָרצורופֿען, אום איינע לאָזטרעננונג צו בעווערקשטעלליגען, זאָ דארף מאן היער איין זאָלכעס שרייבען ניכט דרוקען לאססען. וויא דארף מאן זיך אין איינעם רייכסטאגע דען אויסדרוק ערלויבען, דאס אונזערע בעפֿריינדעטען נאכבארען (רוסלאנד אונד דייטשלאנד) נור אויף דיא עראָבערונג אונזערעס רייכעס דענקען — אונד דאס אונזער קאָניג דאהער נאך דאלמאציען רייזטע, אום דאָרט בייא דען זיד-סלאווען דיא רעוואָלוציאָן הערפֿאָרצורופֿען? נון האבען וויר היער דיא רעדע-פֿרייהייט; אבער געדרוקט דירפֿען זאָלכע אויסדריקע ניכט ווערדען! דיא סערבען מאכען אונס דען פֿאָרוואורף, דאס מאן איבעראלל פֿיר דיא רעוואָלוציאָנערען געלד-זאממעלט אונד נור היער זייא דאס זאממעלן פֿערבאָטען. יא, געעהרטעס הויז, איך זעלבסט האבע פֿערבאָטען, געלדער אן דיא רעוואָלוציאָנערען צו שיקען, ערלויבטע אבער, דיא פֿליכטלינגע אויף אונזערעם געביעטע צו אונטערשטיטצען. אויף דען הריעגס-שויאפלאטץ לאססע איך קיינע אונטערשטיטצונגס-געלדער זענדען! — הערר פאָליט וויים פֿאָן דער פאָליטיק צו פֿיעל, ער שטעהט פֿיעללייכט מיט גאָרטשאקאָף אונד ביסמארק אין פֿערבינדונג, וועסהאלב ער צו וויססען גלויבט, דאס וויר אנפֿאנגס דיא רעוואָלוציאָן אונטערשטיטצטען; איך וועניגסטענס וויים דאפֿאָן ניכטס! יא, זעלבסט גראף אנדראשי וויים דאפֿאָן ניכט, דאס ער דאס פֿירסטענטהום סערביען בעזעטצען וואָללטע — אבער הערר פאָליט וויים איך פֿאָן זאָלכען זאכען, דיא גאר ניכט עקסיסטירען. — גלויבעט מיר מיינע העררען, אונזערע זיד-סלאווען אין אונגארן האססען אונס ניכט זאָ שטארק וויא איהרע אייפֿערעלער, יא דיא סערבען אין אונגארן האבען עס בייא דען רייכסטאגס-וואהלען בעוויעזען, דאס זיא קיינע פֿיינדע דער אונגארישען רעגיערונג זינד. מאן מוס נור דען אויפֿוויעגלערן דאס האנד-ווערק לעגען — אונד דאס ווירד אויך באלד געשעהען!"

דער הערר מיניסטער וואורדע אין זיינער רעדע פֿאָן פֿיעלען בייפֿאללס-בעצייגונגען אונטערבראָכען, דיא נאציאָנאלען האבען עס טיכטיג "הערונטערגעפּוטצט" בעקאָממען! — נאכדעם נון דער לערם געשטיללט וואורדע, שפּראך הערר ט י ס א ווייטער:

"אונד נון, געעהרטעס הויז, וויל איך יעטצט דעניעניגען אנטוואָרטען, וועלכע אונס דיא פלאנלאָזיגקייט צום פֿערוואורפֿע מאכען. אין דער קורצען טהראָנ-רעדע אונד אין דער אדרעססע קאָננטען אללע פּונקטע אונזערעס פלאנעס ניכט אויפֿגעצעהלט ווערדען; אבער איך ביטטע נור אום איין וועניג געדולד! שאָן אין קירצעסטער צייט ווערדען וויר אונזערען פלאן מיט אללען זיינען פּונקטען פֿעראָפֿפֿענטליכען. דער הערר באראָן שענניי זאגט, ער קעננע זיך אין מיינער פּאָליטיק ניכט אויס; נון, איך בין אָפֿפֿען אונד זאגע, דאס איך יעטצט דען 1867-ער אויסגלייך ניכט בעקעמפֿפֿע. הערר שימאָני זאגט, דאס אונס נור דער 1867-ער אויסגלייך אין שולדען שטירצטע; דאבייא אבער גיבט ער זעלבסט צו, דאס וועננ וויר אונס מיט דען פֿיעלען נייען איינריכטונגען ניכט איבערשטירצט העטטען, זאָ ווערע אינזער קאססא-שטאנד אום 35 מיללאָנען גראָסער. נון בעטראָגט אונזער "דעפֿיציט" בלאָס 30 מילליאָנען אונד זאָמיט העטטען וויר זעלבסט ביים 1867-ער אויסגלייכע בייא איינער שפּארזאמען גוטען ווירטהשאפֿט נאָך 5 מיללאָנען געוואָננען! — אויף דיא איינווענדונג, דאס דיא וועהלער ניכט וואוסטען, וואס זיא וועהלען, וויל איך נור זאָ פֿיעל אנטוואָרטען, דאס מאן יעטצט בייא דען רייכסטאגס-וואהלען דען וועהלערן דיא פֿראגע פֿאָרלעגטע: "וואָללט איהר פֿיר דיאעניגען שטיממען, וועלכע יעטצט דען קאמפֿף געגען דען 1867-ער אויסגלייך פֿאללען לאססען, אים ליעבער דיא צייט צור רעטטונג דעס לאנדעס צו פֿערווענדען?" — אונד אויף דיעזע פֿראגע האט דיא מעהרהייט אים לאנדע מיט "יא!" געאנטוואָרטעט. איך האלטע פֿאָן דעם פֿאָלקע מעהר וויא הערר העלפֿי, אונד איך גלייבע, דאסס דאס פֿאָלק, וועלכעס ציטונגען ליעזט אונד פֿאָן דען רייכסטאגס-פֿערהאנדלונגען האָרט, גאנץ געוויסס פֿאָם שטאנדע אונזערער איננערן פּאָליטיק גוט אונטעררעכטעט איזט!" —

צום שלוסע דער אדרעסס-בעראטהונג שפּראכען נאָך דיא דעפּוטירטען איראני, מישיטש אונד מילעטיטש. — איראני זאגטע, דאס איך בייא דען היעריגען רייכסטאגס-וואהלען גראָסע בעטריגערייען אונד בעשטעכונגען ווארען, וועסהאלב דיא רעגיערונגס-פּארטייא אין מאיאָריטעט איזט — מישיטש. דער זעלבסט איין רומענע איזט, שפּראך געגען מילעטיטש אונד זאגטע איהם, עס וואר ניכט פּאססענד, זיך זאָלכע אויסדריקע אין איינעם אונגארישען רייכסטאגע צו ערלייבען. וועננ אונגארן מעהר אויף זייטע דער טירקען אלס אויף זייטע דער זיד-סלאווען איזט, דארף אונס ניכט וואונדערן. אים יאהרע 1849 איזט דיא טירקייא געגען דיא אונגארן זעהר ליעבע-פֿאָלל פֿאָרגעגאנגען, וועהרענד אבער דאמאלס דיא זיד-סלאווען מיט דען עסטערייכערן געגען אונגארן קעמפֿפֿטען. — מ י ל ע ט י ט ש

פֿאָלליעטאָן.

דיא יודען אין ענגלאנד.

(?-טע פֿאָרטזעטצונג.)

„"דיא קאָבין איזט אן מיינעם קאָפּף-וועהע ניכט שולד — עס איזט עטוואס אנדערעס!"" (זאגטע הדסה).

„עטוואס אנדערעס? (פֿראגטע דיא מוטטער), וואס שפּריכסט דוא דא מיין גאָלדען קינד? — דא בינדע דיר נור דיעזעס נאססע טוך אום דען קאָפּף; אבער לאסס' מיך, איך וויל דאס זעלבער מאכען. דא האסט דוא איינען קוסס, זעטצ' דיך צו מיר. איך ווערדע דיר איינע שאָנע געשיכטע ערצעהלען. נאָכט ווירד מיר מיינע זינדען פֿערצייהען, וועננ איך היישע אויסנאהמסווייזע ניכט בעטען ווערדע. איך געהע גאר ניכט הייטע אין דיא סינאגאָגע." (פֿאָר צייטען גינגען דיא ווייבער אויך פֿרייטאג אבענד אין דיא סינאגאָגע.)

„"ניכט דאך, בעסטע מוטטער, געה' דוא נור אין דיא סינאגאָגע, עס ווירד מיר שאָן בעססער ווערדען! דוא ביזט זאָ הערצענס-גוט, זאָ בעזאָרגט — אונד איך . . ."" — (זיא שלוכצטע, פֿיעל דער מוטטער איבער דען האלז אונד וויינטע). —

„אום גאָטטעסווילען, אם היילינגען שבת וויינען? דוא ביזט מיין זיסעס קינד, אלל מיין טראָסט, מיינע איינציגע פֿריידע אויף דער וועלט, דיר זאָלל קיין נאגעל אם קליינען פֿינגער וועה' טהון! וויסט דוא וואס, איך ווערדע אונזערע מ ל כ ה הערייבער-רופֿען, זיא ווירד דיך שאָן לאכען מאכען!"

„"מלכה ווירד נאָך ניכט אויף איהרעם צימער זיין!""

„וואס? נאָך יעטצט ניכט צו הויזע? וואס זאגט מאן נור דא דאצו? וואָ שטעקט זיא דענן דען גאנצען טאג! דאס פֿעהלט מיר נאָך. וועננ דאס איהר פאטער יאָססען וויסטע, דאס דיא לייטע שאָן אין דיא סינאגאָגע געהען אונד זיינע טאָכטער נאָך הערומשפּאציערט! וואנן וויל זיא זיך וואשען אונד ריינע קליידער אנציעהען?"

„"זיא האטטע זיך שאָן געוואשען אונד ריינע קליידער אנגעצאָגען, בעפֿאָר זיא וועגגעגאנגען איזט.""

„וואס? שאָן גלייך נאָך טישע האט זיך דאס נגעדינע פֿריילין אויפֿגעפּוטצט? איך זאגע דיר, מיין קינד, איין מעדכען מוס וואָהל צו יעדער צייט אן איהרעם קאָרפּער ריין וויא גאָלד זיין, אונד אללעס, וואס זיא אן איהרעם לייבע טראָגט, מוס זאָ בליהען אם וואָכענטאגע וויא אם פֿייערטאגע; אבער "לכבוד שבת" מוס מאן דאָך אנדערע קליידער אנציעהען. דאס דארף ניכט צו פֿריה אונד ניכט צו שפּעט געשעהען. דורך אונזערע זינדען ווירד אללעס שלעכטער אונד וויר ברינגען אב, וואס אונזערע פֿראָממען עלטערן איינגעפֿיהרט האבען. זאָלל איך דיר עטוואס זאגען, הדסה? איך פֿירכטע שטארק, יאָססען האט אונס דא איינע גראָסע זאָרגע אינס הויז געשיקט. איך פֿערשטעהע מיך אויף מלכה ניכט, זיא וויל מיר ניכט מעהר רעכט געפֿאללען. וויא זיא צו אונס אינ'ס הויז קאם, וואר זיא מונטער אונד לוסטיג. זיא האטטע אימטער געלאכט אונד הערומגעטאנצט. — אבער זייט איניגער צייט איזט זיא וויא אויסגעוועכסעלט, זיא לאסט דען קאָפּף הענגען אונד געהט טרויריג הערום, זיא שפּריכט וויא אים טרוימע — אונד עס ווירד יעדען טאג ערגער. איך זאגע דיר, מיט דעם מעדכען איזט עטוואס פֿאָרגעגאנגען. — יא, אבער וואס קאנן דא פֿאָרגעגאנגען זיין? — דאס קאנן מאן פֿאָן איהר ניכט הערויסברינגען — אונד וועננ מאן זיא בעפֿראגט, דאנן בלייבט זיא זאָ שטומם וויא דיא וואנד. — אונד דאנן, באלד געהט זיא וואָכענלאנג ניכט אויס, וועננ מאן איהר אויך נאָך זאָ זעהר צו איינעם שפּאציערגאנגע צורעדעט; מיט איינעם מאלע קאָממט איהר דאס שפּאציערען-געהען ווידער אן — אונד קיין מענש אויף דער וועלט קאנן זיא דאפֿאָן צוריקהאלטען. וויא קאָממט דאס מעדכען צו זאָלכען לוינען? ווערע זיא מיינע טאָכטער, העטטע איך איהר דען שטארר-קאָפּף שאָן געבראָכען. אבער מיט פֿרעמדער לייטע קינד איזט ניכט גוט אנפֿאנגען. זיא איזט זעהר פֿערצאָגען, דיא עלטערן האבען איהר אללעס נאכגעגעבען אונד איהר אימטער אללען וויללען געלאססען אונד מיין בענעדיקט פֿערציעהט זיא נאָך מעהר. איך גלויבע, וועננ איהר הייטע איינפֿאללט, דאס זיא איין שטיק פֿאָם בלויען הימטעל האבען וויל, שטייגט ער אויף דען האָכסטען טהורם, אום איהר דאס צו האָלען. — — נון, נון! וועננ ער יעטצט אויס דער סינאגאָגע קאָממט אונד פֿינדעט זיא נאָך ניכט צו הויזע, ווירד ער דענן דאָך אויגען מאכען. דאס פֿערשטאָרט איהם דען גאנצען שבת."

„"זיא ווירד באלד נאָך הויזע קאָממען. זיא איזט יא נור אין דיא נאכבארשאפֿט צו אברהם יעקב'ס טאָכטער געגאנגען."" —

„בייא אברהם יעקב איזט זיא געוויס ניכט מעהר, בייא אברהם יעקב וויים מאן אויך, וואנן דער שבת בעגיננט. איבערהויפּט, וואס פֿיר איין בעזוך איזט דאס פֿיר פֿרייטאג נאכמיטטאג, וואָ אללעס צו טהון האט? איך וועטטע, זיא איזט בייא דער אלטען אננא, מיט וועלכער זיא דען גאנצען טאג פלוידערט. אים גרונדע שיקט עס זיך גאר ניכט. דאס